

KOMITET BIOTECHNOLOGII POLSKIEJ AKADEMII NAUK

**Uchwała Komitetu Biotechnologii Polskiej Akademii
Nauk popierająca stanowisko EU-SAGE,
w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego, dotyczącego roślin
uzyskanych przy wykorzystaniu
nowych technik genomowych i mających zasadnicze znaczenie dla bardziej
zrównoważonego rolnictwa
i suwerenności żywnościowej Europy**

Komitet Biotechnologii Polskiej Akademii Nauk popiera projekt rozporządzenia, dotyczący regulacji wykorzystania odmian wyhodowanych przy użyciu nowych technik genomowych (NGT)¹ (kierowanej mutagenyzy i cisgenyzy), przedstawiony przez Komisję Europejską 5 lipca 2023 r. Projekt tego rozporządzenia z poprawkami wprowadzonymi przez Komisję Ochrony Środowiska Naturalnego, Zdrowia Publicznego i Bezpieczeństwa Żywności (ENVI) Parlamentu Europejskiego został przegłosowany na posiedzeniu Parlamentu Europejskiego w dniu 6 lutego 2024 r.

Wspomniane wyżej rozporządzenie pozwoli także polskim uczonym i hodowcom na korzystanie z najnowocześniejszych narzędzi dostępnych w hodowli roślin, celem uzyskiwania roślin o lepszych cechach agronomicznych, to znaczy wyższej odporności na stres abiotyczny (wywołany przez suszę, wysokie i niskie temperatury, skażenie środowiska), stres biotyczny (wywołany przez patogeny: wirusy, bakterie, grzyby i szkodniki: nicienie, owady), bądź roślin o wyższej atrakcyjności dla konsumentów (zawierających np. wyższy poziom białka lub witamin). Jego przyjęcie ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia europejskiej i polskiej hodowli narzędzi pozwalających na utrzymanie konkurencyjności, przy jednoczesnym zachowaniu wysokich standardów ochrony środowiska i bezpieczeństwa. O potencjale roślin uzyskanych przez użycie NGT świadczy liczba opisujących je publikacji naukowych opublikowanych na całym świecie. Ponad 800 roślin, uzyskanych nowymi technikami genomowymi, znajduje się obecnie w bazie danych EU-SAGE²; wykazują one cechy opisane powyżej (odporność na czynniki abiotyczne i biotyczne, podwyższoną jakość). Wymienione rośliny należą do 70 różnych gatunków roślin uprawnych.

Projekt rozporządzenia przewiduje podział roślin uzyskanych technologiami NGT na dwie kategorie: NGT-1 i NGT-2. Rośliny NGT-1 są na poziomie molekularnym na tyle zbliżone do niepodlegających obecnie regulacjom roślin uzyskiwanych metodami konwencjonalnymi, bądź za pomocą mutagenyzy losowej, że w myśl rozporządzenia mają być uznane za równoważne z nimi i nie podlegać obecnym przepisom Unii Europejskiej regulującym wykorzystywanie organizmów genetycznie zmodyfikowanych (GMO). Natomiast rośliny zaliczone do kategorii NGT-2, w przypadku których poziom zmian w materiale genetycznym jest większy, nadal mają co do zasady podlegać regulacjom dotyczącym GMO.

¹ European Commission, *Proposal for a Regulation of the European Parliament and the Council on plants obtained by certain new genomic techniques and their food and feed, and amending Regulation (EU) 2017/625*, 2023, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023PC0411&qid=1690801110494>, [dostęp 12.02.2024].

² <https://www.eu-sage.eu/genome-search>, [dostęp 12.02.2024].

W obecnym stanie prawnym w zasadzie nie da się legalnie wprowadzić na rynek roślin NGT-1 (traktowanych, jak klasyczne rośliny GMO), ze względu na niemożność stworzenia dla wielu z nich skutecznej metody wykrywania i identyfikacji wprowadzonych w genomie zmian, co jest obligatoryjne w przypadku dopuszczenia GMO do obrotu na terenie UE³. Wprowadzenie przez projektodawcę podziału roślin na kategorię NGT-1 i NGT-2, jak i wyłączenie możliwości wykorzystywania takich roślin w produkcji ekologicznej, stanowi wyraz troski o przestrzeganie zasady przezorności, zasady proporcjonalności, jak również uwzględniania interesów różnych stron w procesie tworzenia prawa.

Korzyści z wykorzystywania nowych technik genomowych dostrzegają nie tylko naukowcy, ale przede wszystkim polscy hodowcy, którzy mają jednak zastrzeżenia związane z potencjalnie negatywnym wpływem ochrony patentowej takich roślin na funkcjonowanie przedsiębiorstw hodowlanych i rozwój hodowli roślin w Polsce. Parlament Europejski odpowiedział na te obawy, proponując pozbawienie roślin uzyskanych technologiami NGT zdolności patentowej.

Podczas ostatniego posiedzenia Rady UE ds. Rolnictwa i Rybołówstwa w dniach 10–12 grudnia 2023 r. Polska nie poparła projektu rozporządzenia, podnosząc przede wszystkim zastrzeżenia związane ze skutkami ochrony patentowej roślin NGT. W świetle wspomnianej wyżej propozycji Parlamentu Europejskiego Komitet Biotechnologii PAN popiera wprowadzenie zapisu dotyczącego zakazu patentowania wszystkich roślin NGT, zwracając równocześnie uwagę, iż należy rozwiązać problem dostępu do zmienności genetycznej wytworzonej przy pomocy NGT.

Odrzucenie stosowania NGT w odniesieniu do roślin uniemożliwiłoby Europie skuteczne uczestnictwo, wraz z innymi krajami, w podejmowaniu wyzwań stojących przed rolnictwem na całym świecie. Europa, a w szczególności Polska, musi mieć ambicję pozostania ważnym graczem w produkcji żywności we własnym interesie i w interesie naszej planety. Uważamy, że proponowane przez Komisję regulacje dotyczące roślin NGT spełniają potrzeby interesariuszy zaangażowanych w łańcuchy produkcji żywności.

Ułatwienie prowadzenia badań oraz wprowadzania na rynek roślin NGT-1, w szczególności takich roślin, które można by również uzyskać za pomocą technik konwencjonalnych bądź klasycznej mutagenyzy, przy czym trwałoby to znacznie dłużej, może mieć kluczowe znaczenie dla rozwoju polskiej hodowli roślin i rolnictwa. Proponowany kierunek zmian jest zgodny nie tylko z opiniami środowiska naukowego (m.in. stowarzyszenia EU-SAGE⁴ zrzeszającego członków ponad 130 europejskich instytucji zajmujących się prowadzeniem badań z wykorzystaniem roślin), ale także zgodny ze zmianami w prawie głównych partnerów handlowych UE, w tym Zjednoczonego Królestwa. Proponowane zmiany mają na celu realizację podstawowych strategii Unii w obszarze rolnictwa, tj. „Europejskiego Zielonego Ładu” oraz strategii „Od Pola do Stołu”. Dlatego też Komitet Biotechnologii PAN opowiada się za jego poparciem.

Prof. dr hab. Ewa Łojkowska, przewodnicząca Komitetu Biotechnologii PAN

Uchwała przyjęta przez członków Komitetu Biotechnologii PAN 16 lutego 2024 r.

³ H. Broll, A. Braeuning, A. Lampen, *European Court of Justice decision for genome editing: Consequences on food/feed risk assessment and detection*, „Food Control” 2019, t. 104, s. 288–291; S. Sowa et al., *Legal and practical challenges to authorization of gene edited plants in the EU*, „New Biotechnology” 2021, t. 60, s. 183–188.

⁴ *Uwagi do wniosku legislacyjnego KE „EU-SAGE comments to the NGT regulatory proposal”*, b.d., <https://kbiotech.pan.pl/pl/356-uwagi-do-wniosku-legislacyjnego-ke-eu-sage-comments-to-the-ngt-regulatory-proposal>, [dostęp 19.12.2023].

Stanowisko Komitetu Biotechnologii PAN w sprawie wykorzystania nowych technologii genomowych (NGT) hodowli roślin

Komitet Biotechnologii PAN popiera stanowisko stowarzyszenia European Sustainable Agriculture Through Genome Editing (EU-SAGE) w sprawie zastosowania nowych technik genomicznych (NGT) w hodowli roślin w Europie. Przyspieszenie wytwarzania nowych odmian roślin przystosowanych do ograniczeń środowiskowych, takich jak susza czy ekstremalne temperatury i odpornych na choroby i szkodniki, będzie możliwe tylko jeśli stosowane będą nowe techniki genomiczne. Zatwierdzenie proponowanego, nowego europejskiego rozporządzenia w sprawie NGT dla roślin umożliwiłoby Europie skuteczne stawianie czoła wyzwaniom stojącym przed rolnictwem na całym świecie. Równocześnie KB PAN popiera projekt rozporządzenia dotyczący zakazu patentowania wszystkich roślin NGT.

Słowa kluczowe: nowe odmiany roślin użytkowych, zrównoważone rolnictwo, debata publiczna

Statement of the Committee of Biotechnology of PAS on application of new genomic techniques (NGTs) in plant breeding

Committee of Biotechnology of PAS support the statement of the association of European Sustainable Agriculture Through Genome Editing (EU-SAGE) on application of new genomic techniques (NGTs) in plant breeding in Europe. This statement talks that accelerating of the development of new plant varieties adapted to the environmental constraints such as drought or extreme temperatures and be resistant to diseases and pests will only be possible if breeders have access to the new genomic techniques. Approval of the proposed new European regulation on NGTs to plants would allow Europe participating effectively, in addressing the challenges facing agriculture worldwide. At the same time, the Committee of Biotechnology of PAS supports the proposed regulation devoted to the ban on patenting of all NGT plants.

Key words: new plant varieties, sustainable agriculture, public debate

Opinia przedstawicieli Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin – PIB oraz polskich firm hodowli roślin na temat stanowiska EU-SAGE

W drugiej połowie 2023 r. dyskusje dotyczące wprowadzenia w życie rozporządzenia Parlamentu i Rady Europejskiej w sprawie roślin uzyskiwanych za pomocą niektórych nowych technik genomowych (NGT) oraz pochodzących z tych roślin żywności i pasz oraz w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2017/625 (dalej „Rozporządzenie NGT”) były prowadzone z bardzo dużym nasileniem. Prezydencja hiszpańska wykonała ogromną pracę, aby Rozporządzenie NGT zostało zaakceptowane w zaproponowanej przez Komisję Europejską (KE) formie. W trakcie prowadzonych prac wprowadzono wiele mniejszych i kilka większych zmian (np. zaproponowano wprowadzenie opcje opt-out dla roślin NGT kategorii 2, której nie było w pierwotnej propozycji).

Stanowisko Polski w pracach na forum Rady reprezentuje Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi i jest ono uzgodnione z Ministerstwem Klimatu i Środowiska, Ministerstwem Zdrowia, Głównym Inspektoratem Sanitarnym, Głównym Inspektoratem Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Polską Izbą Nasienną oraz instytucjami naukowymi.

Z perspektywy wielu lat, w których IHAR-PIB wraz z innymi jednostkami i organizacjami naukowymi, a także hodowcami i producentami żywności przekazywał informacje o NGT, możemy stwierdzić, że MRiRW dostrzega dziś potencjał tych innowacji dla produkcji żywności zgodnie z wymaganiami zrównoważonego rolnictwa oraz zastosowań w hodowli roślin.

Ponieważ IHAR-PIB wspierał od strony naukowej MRiRW w dyskusjach dotyczących Rozporządzenia NGT, wiemy, że zgłaszane przez Polskę uwagi dotyczące patentowania wynikają głównie z obaw, jakie do MRiRW kierowali polscy hodowcy roślin oraz producenci rolnictwa ekologicznego. Rozumiemy, że potrzeba wprowadzenia regulacji prawnych w zakresie wykorzystania roślin NGT wynika z konieczności dostosowania produkcji rolniczej do zmieniających się warunków klimatycznych, jednak musimy pamiętać, że wprowadzenie takiej innowacji będzie też miało wpływ na konkurencyjność nie tylko europejskiego sektora rolniczego w skali globalnej, ale również na funkcjonowanie firm hodowlanych na rynku europejskim.

Można oczekiwać, że przyjęcie Rozporządzenia NGT, w którym dla roślin NGT kategorii 1 przewidziano duże ułatwienia we wprowadzaniu do uprawy, znacznie zwiększy liczbę wniosków patentowych, czego efektem będzie zupełnie nowy (trudny do oceny) rynek odmian roślin rolniczych. Nie wiemy, jakie będą panować warunki dostępności do nowej zmienności genetycznej dla hodowców, którzy będą chcieli wykorzystać w swoich programach hodowlanych zmienność genetyczną wytworzoną przy pomocy NGT przez innych hodowców. Takie obawy kierują głównie europejskie małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP), ponieważ zdają sobie sprawę, że wdrażanie dodatkowych innowacji z zakresu precyzyjnej hodowli wymaga nie tylko inwestycji finansowych i dostępu do technologii, ale przede wszystkim szeroko pojmowanego „know-how”.

Największe kontrowersje związane są z możliwością patentowania roślin NGT, która budzi szereg obaw nie tylko wśród hodowców, ale i rolników. Obawy te między innymi związane są z:

- monopolem na technologię edytowania genomów przez duże międzynarodowe przedsiębiorstwa (tzw. firmy Big Agro, które skupiają wiele sektorów także poza hodowlą roślin),
- ryzykiem związanym z przypadkowym naruszeniem patentów (hodowcy muszą wprowadzić zupełnie nowe metody weryfikacji genotypów wprowadzanych do programów hodowlanych).

W przypadku małych modyfikacji genetycznych, np. zmian pojedynczego nukleotydu, takie ryzyko jest bardzo duże,

- nieznany kosztami związanymi z pozyskaniem licencji na stosowanie technologii NGT w hodowli różnych gatunków uprawnych,
- trudnościami związanymi z wprowadzaniem tych innowacyjnych technologii do praktyki hodowlanej (tu polskie firmy hodowlane i wiele innych mniejszych firm działających na rynku UE niestety nie są tak bardzo zaawansowane jak duże koncerny biotechnologiczne). Możliwym efektem będzie jeszcze większe zagrożenie monopoli Big Agro, które już dziś skupiają dziesiątki firm hodowlanych,
- brak metod pozwalających na weryfikację materiału hodowlanego otrzymanego za pomocą NGT.

Podnoszone przez polskich hodowców argumenty przeciwko patentowaniu odmian roślin są zbieżne z wyżej wymienionymi argumentami. Najważniejsze z nich to:

- Ograniczenie dostępu do zasobów genetycznych – ograniczy to zdolność innych hodowców roślin do wykorzystania opatentowanych zasobów genetycznych do dalszych prac hodowlanych, potencjalnie utrudniając rozwój nowych i ulepszonych odmian. Będzie się to wiązało z uzależnieniem postępu genetycznego od opatentowanych odmian lub konkretnych cech.
- Ograniczenia rynkowe – wysokie opłaty licencyjne i bariery prawne będą zniechęcać mniejszych hodowców do uzyskiwania dostępu do opatentowanych odmian i korzystania z nich, co ograniczy ich zdolność do wprowadzania nowych, konkurencyjnych, odmian na rynek i doprowadzi do utraty konkurencyjności. W skrajnych przypadkach praktyki takie mogą doprowadzić do powstawania wyłączności rynkowej. Ta wyłączność rynkowa pozwoli właścicielowi patentu kontrolować podaż i popyt na opatentowaną odmianę roślin, potencjalnie umożliwiając mu naliczanie wyższych cen, niekoniecznie akceptowalnych dla przeciętnego rolnika.
- Spory i niejasności prawne – patentowanie odmian roślin może prowadzić do sporów prawnych z innymi firmami hodowlanymi, ale również do ograniczenia autonomii i praw rolników do korzystania z wytworzonych nasion. Prawo patentowe może być złożone i podlegać subiektywnej interpretacji, co może prowadzić do sporów prawnych. Należy zadać także pytanie, jakie będą konsekwencje nieświadomego naruszenia patentu lub przypadku, gdy opatentowany element samoistnie znajdzie się w jej zasobach hodowlanych (np. niekontrolowane przekrzyżowanie, które mogą zaistnieć np. w kolekcjach hodowlanych)?
- Zmniejszona różnorodność biologiczna w rolnictwie – patentowanie odmian niosących szczególnie cenne cechy czy charakterystyki może prowadzić do skoncentrowania się hodowców na ograniczonej liczbie gatunków i odmian, które odniosły sukces komercyjny. Może to przyczynić się do zawężenia różnorodności biologicznej w rolnictwie i zwiększyć podatność upraw na szkodniki, choroby i zmiany środowiskowe.
- Niewłaściwe stosowanie patentów i biopiractwo – w niektórych przypadkach patenty mogą być udzielane na odmiany roślin lub ich elementy powstałe przy zastosowaniu NBT, ale na wzór występujących w zasobach naturalnych, bankach genów lub kolekcjach regionalnych. Jak udowodnić, że dany materiał pochodzi ze źródła naturalnego, a nie jest elementem opatentowanym?

Zgłaszane przez polskich hodowców obawy są zgodne z uwagami, które zgłaszały organizacje rolnicze i hodowlane z innych krajów UE. W połowie 2023 roku na spotkaniu organizacji Nie-

mieckiego Związku Hodowców Roślin (Bundesverband Deutscher Pflanzenzuechter) prezydent Niemieckiego Związku Rolników Joachim Rukwied (Deutscher Bauernverband – DBV) pozytywnie odniósł się do wdrażania NGT w hodowli roślin, wyraził jednak obawy, że dotychczasowy, działający z powodzeniem system ochrony odmian roślin może zostać zniszczony przez patentowanie dla odmian NGT. Taka sytuacja może drastycznie ograniczyć możliwość wykorzystania chronionych materiałów i szerokiego wykorzystania tych osiągnięć w postępie hodowlanym. „*Fundamentalnie nie wolno dopuścić do żadnych patentów na organizmach, materiale biologicznym czy sekwencjach genetycznych. Jest to zarówno kwestia etyczna, jak i jasne żądanie ze strony rolnictwa. Jeśli NBT zostaną objęte biopatentami, przegrają, a my nie uzyskamy możliwości skorzystania z szans, jakie te technologie wnoszą*” – wyjaśnił Rukwied.

Według oceny DBV patentowanie roślin NGT będzie miało szczególnie negatywne skutki dla średniej wielkości firm hodowlanych zarówno w Niemczech, jak i w pozostałych krajach UE. W takim wypadku należy obawiać się wypadnięcia z rynku znacznej liczby mniejszych firm hodowlanych i wyraźnego wzrostu siły podmiotów o już ugruntowanej pozycji gospodarczej. Bardzo prawdopodobna jest również redukcja liczby gatunków roślin uprawnych będących w programach hodowlanych. Wszystko to, według Rukwieda, nie będzie zgodne z interesem niemieckiego rolnictwa. Dlatego też DBV żąda, aby Komisja Europejska zadbała o to, aby uwolnienie NGT nie doprowadziło do powszechnego zjawiska patentowania roślin.

Aktualnie prowadzone są również analizy, które mają na celu ocenić, jaki wpływ będzie miało wprowadzenie tych regulacji na rynek hodowli roślin nie tylko w Polsce, ale i w innych krajach UE, gdzie MŚP hodowlane mają duży udział w dostarczaniu materiału siewnego dla europejskich rolników. Wątpliwości dotyczące tego obszaru podnoszą także organizacje naukowe np. ALLEA, (the European Federation of Academies of Sciences and Humanities), która podjęła się trudnego zadania oceny wpływu regulacji w zakresie roślin NGT na hodowlę roślin (<https://allea.org/?s=new+genomic+techniques>). W tym obszarze podejmowane są działania, które mają ułatwić hodowcom dostęp do nowych cech uzyskanych przy pomocy NGT np. „Agricultural Crop Licensing Platform” (<https://aclp.eu>). Jest to nowe rozwiązanie, z którego mniejsze firmy hodowlane do tej pory nie korzystały i dlatego należy zrozumieć ich obawy. Założeniem tej platformy jest wymiana cech pomiędzy członkami, jednak dokładne warunki udostępniania nie są jeszcze znane.

Hodowcy zdają sobie sprawę, że sam projekt Rozporządzenia NGT nie wprowadza zmian w prawie własności intelektualnej i patentowania, jednak trudno nie zgodzić się, że nowa sytuacja rynku odmian roślin uprawnych (po wprowadzeniu Rozporządzenia NGT) nie wymaga wprowadzenia zmian również w tych obszarach. Rozporządzenie NGT niejako uwalnia wprowadzanie roślin NGT kategorii 1 i zmienia aktualną sytuację na bardzo ważnym nie tylko gospodarczo, ale i strategicznie rynku nasiennym w Europie, którego wartość stale rośnie (12 mld euro w 2024, prognoza na 2030 16,7 mld euro <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/europe-seeds-industry>). Dlatego ta nowa sytuacja wymaga przeprowadzania bardzo szczegółowej analizy wpływu tych regulacji na konkurencyjność MŚP hodowlanych w całej UE. Komisja Europejska proponuje, żeby taka analiza była przeprowadzona dopiero w późniejszym terminie.

Uważamy, że ochrona praw własności intelektualnej do odmian roślin PBR (tzw. wyłączne prawo hodowcy) oparte na Międzynarodowej Konwencji o Ochronie Nowych Odmian (UPOV – Międzynarodowego Związku Ochrony Nowych Odmian Roślin) powinno pozostać dominującym mechanizmem ochrony praw własności intelektualnej w zakresie ochrony odmian roślin. Jest to system, który został specjalnie zaprojektowany (*sui generis*) do ochrony odmian roślin i który

od lat w sposób skuteczny zapewnia ochronę odmian, jak i promuje innowacje i postęp biologiczny w hodowli roślin.

Proponowane regulacje roślin NGT, mimo że dotyczą również środowiska naukowego (zamierzonego uwalniania roślin NGT do środowiska w celach badawczych), to w największym stopniu wpływają jednak na konkurencyjność firm hodowlanych. Takie działanie wymaga otwartej debaty, poprzedzonej analizą danych w zakresie wpływu Rozporządzenia NGT nie tylko na sektor produkcji nasiennej.

Chcielibyśmy również zwrócić uwagę, że nie tylko Polska zagłosowała przeciw tej wersji Rozporządzenia NGT. Przeciw były również: Austria, Węgry, Słowacja, Słowenia, Malta, Grecja, Rumunia, Chorwacja, Cypr. Duże znaczenie miało również wstrzymanie się od głosu Niemiec, które reprezentują aż 18,8% UE.

W 2024 roku Rozporządzenie NGT jest dalej procedowane, a kwestie patentowania są bardzo ważnym elementem tej debaty. W dniu 6.02.2024 r. Parlament Europejski przyjął stanowisko dotyczące wniosku Komisji w sprawie nowych technik genomowych, które zmieniają materiał genetyczny organizmu, 307 głosami za, przy 263 głosach przeciw i 41 wstrzymujących się. Komunikat prasowy:

<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240202IPR17320/new-genomic-techniques-meps-back-rules-to-support-green-transition-of-farmers>

W swoim stanowisku PE uwzględnił następujące zapisy:

- Wyróżnia się dwie różne kategorie roślin NGT. Rośliny NGT kategorii 1 (równoważne do roślin z hodowli konwencjonalnej) i NGT2 (mało prawdopodobne, aby wystąpiły w hodowli konwencjonalnej) pozostają takie, jak sugeruje Komisja. Obie kategorie będą wymagały obowiązkowego znakowania produktów.
- Obie kategorie NGT pozostają zabronione w produkcji ekologicznej.
- Proponuje się, aby zakres i liczba modyfikacji dla NGT1 zostały zmienione po otrzymaniu informacji zwrotnych. Rośliny NGT1 powinny być wpisane do publicznie dostępnego rejestru.
- W ciągu 7 lat Komisja przedstawi sprawozdanie na temat postrzegania NGT przez konsumentów i producentów.
- Rośliny NGT2 będą musiały spełniać większość wymagań prawodawstwa GMO przed wprowadzeniem do obrotu.
- **Wprowadza się całkowicie zakaz patentowania wszystkich roślin NGT, materiału roślinnego, ich części, informacji genetycznej i cech, które zawierają, aby uniknąć niepewności prawnej, zwiększonych kosztów oraz uzależnienia rolników i hodowców.**
- Komisja ma sporządzić w 2025 r. sprawozdanie na temat wpływu patentów na dostęp hodowców i rolników do zróżnicowanego materiału rozmnożeniowego roślin, a także wniosek ustawodawczy w sprawie odpowiedniej aktualizacji przepisów UE dotyczących praw własności intelektualnej.

Z przyjętego przez Parlament Europejski Stanowiska widać, że uwzględniono w nim zmiany wynikające z obaw mniejszych firm hodowlanych funkcjonujących na rynku UE dotyczące patentowania roślin NGT. To bardzo ważny sygnał, jaki PE daje KE w tej sprawie. Taki zapis jest zgodny z uwagami zgłaszanymi do rozporządzenia przez Polskę.

Dlatego uważamy, że dobrym sygnałem byłoby poparcie zapisu dotyczącego zakazu patentowania wszystkich roślin NGT również przez polskie środowisko naukowe, i tym samym zwró-

cenie uwagi na problem dostępu do zmienności genetycznej wytworzonej przy pomocy NGT, który należy koniecznie rozwiązać.

Stanowisko Parlamentu Europejskiego to dopiero pierwszy krok do uzgodnienia wniosku KE w sprawie Rozporządzenia NGT, ponieważ Rada UE musi jeszcze uzyskać większość, aby procedować nad wnioskiem legislacyjnym. Gdy Rada osiągnie porozumienie, rozpoczną się rozmowy trójstronne.

Nie trzeba nikogo przekonywać o potencjale NGT oraz zasadności wprowadzania tych innowacyjnych technik jako uzupełnienia dostępnych narzędzi w hodowli roślin. Nie możemy jednak nie uwzględnić w prowadzonych dyskusjach obaw zgłaszanych przez hodowców i rolników (patrz opinia DBV). Uważamy, że te zagadnienia wymagają dalszej rzetelnej debaty.

Dyrektor Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin – PIB

Dr inż. Michał Rokicki

Warszawa, 19 lutego 2024 r.